

(30 à 40, soms ook nog wel meer) volledig is. Het is er dus niet mee als met den zeeschildpad (*Chelonia mydas*), die, eenmaal het strand opgekropen en na een kuil in het zand gemaakt te hebben, met eierleggen begonnen daar niet meer mee op kan houden, zoodat men er rustig een emmer onder kan houden en daarin het legsel (een paar honderd stuks!) kan opvangen, zonder dat het anders zoo uiterst schuwe dier in staat is zich uit de voeten te maken! Een andere kennis van mij stoorde een dergelijke schildpad echter vlak vóór zij begonnen was met eierleggen. Hij nam het dier mee naar huis en hield het daar weken lang in gevangenschap. Maar vergeefs wachtte hij op de eieren, hoewel die er later, toen het dier geslacht was, toch in grooten getale in gevonden werden.

Keeren wij echter nu tot moeder krokodil terug. De Heer HOMPES vertelde mij, dat hij vele nesten had uitgehaald, maar nooit had kunnen opmerken, dat het wijfje de wacht hield, zooals dat bij de Afrikaansche krokodil het geval schijnt te zijn. De duur van het uitkomen der eieren schijnt af te hangen van de weersgesteldheid en langer te zijn, als er te veel regen valt. Mijn zegsman heeft ook eieren meegenomen, om die thuis te laten uitkomen. Zij waren afkomstig van een nog niet volledig legsel, waarbij het wijfje in de buurt slapende werd aangetroffen. Deze eieren werden op 11 April 1922 bij Sidajoe uitgehaald en kwamen den 18en Mei uit, dus na 37 dagen. De jongen waren 32 c.M. lang, precies een jaar later 47 c.M., na 2 jaar 61 c.M., op hun derden verjaardag 74 c.M. en nu (December 1925) 84 c.M. Dit alles bij goede voeding, zoodat de jongen er dik en rond uitzagen. Hoe oud moet dus wel een krokodil van bijv. 5 M. zijn! Geslachtsrijp worden zij bij eene lengte van $2\frac{1}{2}$ M., maar ook daarna gaat de groei regelmatig voort, gelijk dat bijv. ook van visschen bekend is, hoewel vermoedelijk, evenals bij de visschen, steeds langzamer.

Op de reproductie is nog aardig te zien de vochtige omgeving van het nest, zoodat de krokodilletjes bij het uitkomen dadelijk in hun element zijn. De Heer HOMPES meent, dat moeder krokodil hiervoor zelf zorgt, door, steeds om het nest kruipend, er een soort watersingel om heen te maken.

Daar de Heer HOMPES meer een man van de praktijk dan van de pen is, ben ik zoo vrij geweest, zijn interessante waarnemingen hier te boekstaven, die ik meende onzen lezers niet te mogen onthouden. Ter contrôle heeft de Heer HOMPES mijn mededeelingen zelf nog even doorgelezen.

H. C. D.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Krokodillen. — In het artikel van de Heer WITKAMP in de laatste November-aflevering van de Tropische Natuur worden de namen van de verschillende in Koetai voorkomende krokodillensoorten opgegeven. In de 4e jaargang van dit tijdschrift vermeldde de Heer P. TE WECHEL reeds hoe enige aan de Barito voorkomende soorten genoemd worden.

Crocodylus porosus, die in Koetai boeaja badas heet, draagt aan de Barito de naam badjo kodok. De gaviaal, *Tomistoma schlegeli*, heet in laatstgenoemde streek badjo sepi, dus bijna gelijk-luidend met de in Koetai gebruikelijke naam. Ook een derde naam: badjo salak wordt door de Heer TE WECHEL opgegeven, waarmee waarschijnlijk een oudere leeftijdsvorm van de sepi wordt aangegeven, zoals genoemde Heer meent. Te oordelen naar de begeleidende afbeeldingen van de schedels is deze veronderstelling ongetwijfeld juist, niettegenstaande de Inlanders ze als verschillende soorten beschouwen. Het is echter een gewoon verschijnsel, dat inboorlingen de oude en jonge dieren van eenzelfde soort voor verschillende soorten aanzien.

Hier op Sumatra komen op zijn minst drie soorten van krokodillen voor, n. l.: *Tomistoma schlegeli*, die volgens Mej. Dr. Nelly DE ROOY in het maleis: boeaja senjoeloeng genoemd zou worden; verder de algemeenste soort: *Crocodylus porosus*, die met boeaja zonder meer aangeduid wordt en ten slotte de bingkatak.

Van laatstgenoemde soort vernam ik het eerst in 1913 van de Heer A. SCHOLTEN te Padang, die mij vertelde vroeger een exemplaar daarvan in de Padangse Benedenlanden geschoten te hebben. Volgens zijn mededelingen heeft de bingkatak een kortere snuit dan de boeaja, is kleiner dan deze, doch veel brutaler in zijn optreden. Uit deze beschrijving maak ik op, dat wij hier te doen hebben met *Crocodylus palustris*, die door Mej. DE ROOY voor de Indo-Australiese Archipel slechts van Java wordt opgegeven. Op mijn reizen door Sumatra's Westkust, Bengkoeloe en Palembang van 1915 tot 1917 heb ik uit de mond van Inlanders herhaaldelijk inlichtingen over de bingkatak ontvangen en steeds werden als kenmerkende eigenschappen de kortere snuit en de grotere driestheid genoemd. Zo werd mij zeer stellig verzekerd, dat deze soort o. a. bij Doeriangadang aan de bovenloop van de Kwantan-rivier zou voorkomen; verder in de Tapan-rivier in de Padangse Benedenlanden. Niettegenstaande ik er herhaaldelijk moeite voor deed en premies uitloofde in streken, waar men beweerde dat deze krokodil voor zou komen ben ik er nooit in geslaagd een exemplaar machtig te worden, wat niet te verwonderen is, daar Maleiers, speciaal in Sumatra's Westkust, het meestal niet de moeite waard achten naar een bepaalde diersoort te gaan zoeken, ook al zouden zij daardoor een aardige som kunnen verdienen.

Nu meen ik zeker ergens gelezen te hebben, dat een van de in Borneo voorkomende krokodillensoorten ook daar bingkatak genoemd werd, en dat deze, evenals men hier vertelt, door een korte snuit en grote driestheid gekenmerkt zou zijn. Tot mijn spijt kan ik mij echter niet meer herinneren, waar ik dit gelezen heb. Misschien dat een van de lezers van dit tijdschrift mij op het juiste spoor kan helpen. Ook mededelingen van anderen omtrent de bingkatak, aan de redactie van dit tijdschrift te zenden, zullen ongetwijfeld zeer welkom zijn.

Het zou dus kunnen zijn, dat vastgesteld zou kunnen worden, dat *Crocodylus palustris*, waarmee ik de bingkatak meen te mogen vereenzelvigen, behalve op Java, ook op Sumatra en Borneo voorkomt.
Fort de Kock, November 1925. Edw. JACOBSON.

Nog eens over krokodillen. — Iemand, die langen tijd op Bornéo (Oostkust) gewoond heeft, schreef mij o. a.:

„De allergrootste krokodil — en op Bornéo zag ik geweldige — lag in de Badjan kampong Bentang rustig onder de huizen. Toen ik den kepala kampong aanbod, het dier te schieten, schrok hij ervan en zei, dat dat een ramp zou zijn voor de kampong. Toen ik een kleine jongen was, zei hij (en hij was al oud), was die krokodil er reeds en nog nooit heeft hij iemand kwaad gedaan, en hij weert de andere. En werkelijk, vlak bij waren vele krokodillen, maar de wachter van de kampong was alleen en bleef alleen. Hij leefde van den afval van schildpadden, visch, tripang, enz.”

H. C. D.

Vliegende eekhoorn. — In het begin van de maand September, op jacht zijnde in het voor bosch-reserve ter instandhouding aangewezen terrein bij Pertoentoengan in de onderafdeeling Padang en Bedagei (Gouvernement der Oostkust van Sumatra) gelukte het mij een mannelijk exemplaar van den vliegenden eekhoorn te schieten, dat bij determinatie bleek te zijn hoogstwaarschijnlijk den *Pteromys nitidus*, in het Nederlandsch door VAN BALEN aangeduid als den „glinsterenden vliegenden eekhoorn”. Batakkers dien ik naar den naam van dit dier vroeg, noemden het boloek. Nu is het wel merkwaardig, dat volgens VAN BALEN (De Dierenwereld van Insulinde, dl. I, bldz. 306) de Soendaneesche naam van dit dier ook boloek is of biloek. Daar ik niet aan kan nemen, dat de naam voor zoo'n betrekkelijk onbelangrijk dier bij twee zoo geheel verschillende bevolkingen van nature dezelfde zijn zou zijn, doet de vraag zich voor: „Heeft VAN BALEN zich in den Soendaneeschen naam vergist, of hebben de Batakkers dezen naam overgenomen van de talrijke Soendaneesche kolonisten daar ter plaatse en indien de Batakkers dezen naam overgenomen hebben, waarom niet den Javaanschen naam walongkoppo, want ook veel Javaansche kolonisten zijn daar aanwezig.”¹⁾

Een andere Bataksche naam aldaar was niet bekend.

Het dier, dat een lengte had van 85 c.M., waarvan 35 c.M. op rekening kwam van den staart (VAN BALEN geeft voor de totale lengte op 90 c.M., waarvan 47 c.M. staartlengte), werd omstreeks kwart

¹⁾ De Soendaneesche naam bleek inderdaad anders te zijn. Het dier wordt door den Soendanees tandoe genoemd, welke naam ook wordt gegeven aan de vliegende maki (*Galeopithecus*) en niet boloek of biloek. (K. W. D.)

voor zes des avonds geschoten. Vóór dat moment werd geen enkel exemplaar waargenomen. Bij het oprapen verweerde het zich heftig onder het uitstooten van een nijdig geblaas. De maag bleek slechts plantaardig voedsel te bevatten.

De afstand tusschen twee boomen, in een vlucht door dit dier doorvlogen (beter doorzweefd), werd geschat op 75 M; de vlucht, die geheel geluidloos geschiedde, was bijna horizontaal. Ofschoon het dien avond bijzonder stil was en ik niet meer dan 30 M. van den boomstam stond, waartegen het dier belandde, werd van een hoorbare klap hiertegen, zooals vermeld wordt door MÜLLER (zie VAN BALEN, bldz. 307), niets gehoord. Dien avond werden door mij nog drie exemplaren van deze diersoort waargenomen, doch ofschoon verschillende vluchten werden gezien kon ook bij deze exemplaren de „hoorbare klap” niet opgemerkt worden. Wel werd later op den avond een luiddinkend scherp uitgestooten ka-ka-ka-ka gehoord, dat door de Batakkers als afkomstig van dit dier werd vermeld. Dit moet echter zijn stemgeluid zijn en heeft met die hoorbare klap niets te maken.

Medan.

E. B. KIEL.

Vlindertrek. — Op Zondag, 24 Januari 1926 werd ik aangenaam verrast door 'n vlindertrek. 't Werd door mij eerst waargenomen circa half twaalf in den middag, maar 'n collega beweerde, dat hem 's morgens om 8 uur reeds opgevallen was, dat er zooveel vlinders waren.

Wat ik zelf gedurende meer dan 'n half uur zag, was, dat duizenden vlinders voortdurend trokken van het Menoreh-gebergte in de richting van den Merapi, bijna zuiver van west naar oost. De trek bestond uitsluitend uit exemplaren, die bijna sprekend lijken op onze Hollandsche koolwitjes. Slechts nu en dan waren duidelijk gele te onderscheiden. Het zullen dus wel *Cassia-witjes* (*Callidryas pomona* F.) geweest zijn, welke in de Maart-aflevering 1924 ook reeds ter sprake kwamen.

Ik heb nog enkele dagen gewacht, of ik misschien van boeren nog iets naders zou vernemen. Daar dit niet geschied is, deel ik slechts mijn persoonlijke waarneming mee.

P. J. VAN OTTEN.

MEDEDEELINGEN VAN DE VEREENIGING.

Afdeling Soerabaja. — De op 25 Januari gehouden jaarvergadering trok door het min gunstige weer slechts matig bezoek.

Na het uitbrengen van het jaarverslag en de rekening en verantwoording van de penningmeester was aan de orde de benoeming van drie bestuursleden vanwege het vertrek in 1926, van de Heer en Mevrouw GEERTS en van de Heer DE JONGE.

Tot voorzitter, vice-voorzitter, sekretaris, 2e sekretaris en penningmeester werden resp. gekozen de Heren J. VAN OOSTEN, TÄNZER, A. NETER, SCHULTZ en Mevr. E. QUINTUS BOSZ.

Daarna hield de Heer A. WEGNER een causerie met demonstratie over het vangen en prepareren van vlinders.

De in verband hiermede voorgenomen excursie naar Simo op 31 Januari moest door ziekte van de secretaresse voorlopig worden uitgesteld.

Het is hier de plaats om de afgetreden voorzitter en secretaresse, de Heer en Mevrouw GEERTS, die zich vanaf de oprichting met hart en ziel aan de afdeling hebben gewijd, en onder wier leiding deze tot grote bloei is gekomen, de hartelike dank der leden te brengen. Hun en de kinderen zij een goede reis, een prettig verlof en een behouden terugkomst toegewenst.

Afdeeling Batavia. — Als penningmeesteres van deze afdeeling is opgetreden Mej. L. S. D. MERKUS. Van Heutzboulevard 12 te Weltevreden, nadat de Heer MAITIMO te kennen had gegeven, zijn functie te willen neerleggen.

RECTIFICATIE.

In het artikel van den Heer VAN DER MEER MOHR over de python in de Januari-aflevering van dit jaar werd de Heer RUPERT Hoofdadministrateur van de Deli Maatschappij genoemd, die inderdaad dezelfde functie bekleedde bij de Deli Batavia Maatschappij.

Door een misverstand werd het artikel van den Heer L. COOMANS DE RUITER over vogelgeschreeuw in de Tropische Natuur opgenomen. Het verscheen reeds 25 November 1925 in het weekblad Indië.